कुल पृष्ठ संख्या–24 (कवर पेज सहित) क्रम संख्या 1614103

माध्यमिक शिक्षा बोर्ड, राजस्थान, अजमेर

माध्यमिक परीक्षा

(परीक्षार्थी द्वारा स्वयं भरा जाना चाहिये)

Candidate's Roll No. In English

नोट :– परीक्षार्थी उपरोक्त के अतिरिक्त उत्तर पुस्तिका के अन्य किसी भी भाग में अपना नामांक नहीं लिखें।

माध्यम – हिन्दी ☐ अंग्रेजी ☑

विषय ....Punjabi....

परीक्षा का दिन ....4 Friday....

दिनांक ....04-04-2025....

नोट :– परीक्षार्थी के लिए आवश्यक निर्देश इस पृष्ठ के पिछले भाग पर उल्लेखित हैं। जिन्हें सावधानी पूर्वक पढ़ लें व पालना अवश्य करें।

परीक्षक हेतु निर्देश :– (1) परीक्षक को उपरोक्त सारणी अनुसार प्राप्तांक भरना अनिवार्य हैं, अन्यथा नियमानुसार दंडित किया जायेगा।

(2) परीक्षक उत्तर पुस्तिका के अन्दर के पृष्ठों के बायीं ओर निर्धारित कॉलम में लाल इंक से अंक प्रदत करें।

(3) कुल योग भिन्न में प्राप्त होने पर उसे पूर्णांक में ही परिवर्तित कर अंकित करें (उदाहरणार्थ : 15¼ को 16, 17½ को 18, 19¾ को 20)

प्रश्नवार प्राप्तांकों की सारणी
(परीक्षक के उपयोग हेतु)

प्रश्नों की क्रम संख्या	प्राप्तांक	प्रश्नों की क्रम संख्या	प्राप्तांक
1	18	19	4
2	6	20	4
3	12	21	
4	2	22	
5	2	23	
6	2	24	
7	2	25	
8	2	26	
9	2	27	
10	2	28	
11	2	29	
12	2	30	
13	2	31	
14	3	योग	80
15	3	प्राप्त अंकों का कुल योग (Round off)	
16	3	अंकों में	शब्दों में
17	3	80	Eighty
18	4		

परीक्षक के हस्ताक्षर .... संकेतांक 6 2 3 7 6

प्रमाणित किया जाता है कि इस उत्तर पुस्तक के निर्माण में बोर्ड द्वारा प्रदत्त 58 जी.एस.एम. ईको मेपलिथो कागज ही उपयोग में लिया गया है। 179/2024

परीक्षार्थियों के लिए आवश्यक निर्देश

1. समस्त प्रश्नों का हल निर्धारित शब्द सीमा में इसी उत्तर पुस्तिका में करना है। विशेष परिस्थिति में अतिरिक्त उत्तर पुस्तिका, उत्तर पुस्तिका भरी हुई होने पर पर्यवेक्षक एवं वीक्षक की अनुशंषा पर ही उपलब्ध कराई जायेगी।
2. प्रश्न–पत्र पर निर्धारित स्थान पर अपना नामांक लिखें।
3. प्रश्न–पत्र हल करने के पश्चात् जिस पृष्ठ पर हल समाप्त होता है, उस पर अन्त में "समाप्त" लिखकर अन्त के सभी रिक्त पृष्ठों को तिरछी लाईन से काटें।
4. निम्न बातों का विशेष ध्यान रखें अन्यथा अनुचित साधनों की रोकथाम अधिनियम के तहत कार्यवाही की जा सकेगी:–
   (i) उत्तर पुस्तिका के ऊपर/अन्दर तथा प्रश्नोत्तर के किसी भी भाग में चाही गई सूचना के अलावा अपना नामांक, नाम, पता, फोन नम्बर अथवा पहचान की कोई अन्य प्रकार की सूचना आदि अंकित नहीं करें अन्यथा "अनुचित साधनों के प्रयोग" के अन्तर्गत कार्यवाही की जावेगी।
   (ii) उत्तर पुस्तिका के पृष्ठों को फाड़ें नहीं। उत्तर–पुस्तिका के मुख पृष्ठ पर अंकित संख्या के अनुसार पृष्ठ पूरे होने चाहिये। परीक्षार्थी उत्तरपुस्तिका प्राप्त करते ही पृष्ठ संख्या की जांच कर लें यदि पृष्ठ कम/अधिक या क्रम में नहीं हैं तो वीक्षक से तुरन्त बदलवा लें।
   (iii) परीक्षा केन्द्रों पर पुस्तक, लेख, कागज, केलक्यूलेटर, मोबाईल, पेजर आदि किसी भी प्रकार का इलेक्ट्रॉनिक उपकरण तथा किसी भी प्रकार का हथियार आदि ले जाना निषेध हैं।
   (iv) वस्त्र, स्केल, ज्योमेट्री बॉक्स पर कुछ भी न लिखकर लावें। टेबल के आस–पास कोई अनुचित सामग्री नहीं होनी चाहिये, इसकी जांच कर लें।
   (v) अपनी उत्तर पुस्तिका/ग्राफ/मानचित्र आदि परीक्षा भवन से बाहर ले जाना दण्डनीय अपराध है, अतः परीक्षा समाप्ति पर उत्तर पुस्तिका वीक्षक को बिना सौंपे परीक्षा कक्ष नहीं छोड़ें।
5. उत्तरों को क्रमानुसार एक ही स्थान पर लिखें। प्रश्न क्रमांक भी सही अंकित करें, अन्यथा दण्ड स्वरूप परीक्षक को 1 अंक कम करने का अधिकार है। बीच में उत्तर पुस्तिका के पृष्ठ रिक्त न छोड़ें। गणित विषय के लिए रफ कार्य उत्तर पुस्तिका के अंतिम पृष्ठों पर करें तथा तिरछी रेखा से काटें।
6. जहाँ तक हो सके प्रश्न के सभी भाग के उत्तर, उत्तर पुस्तिका में एक ही स्थान पर अंकित करें।
7. भाषा विषयों को छोड़कर शेष सभी विषयों के प्रश्न–पत्र हिन्दी–अंग्रेजी दोनों भाषा में मुद्रित हैं। किसी भी प्रकार की त्रुटि/अन्तर/विरोधाभास होने पर हिन्दी भाषा के प्रश्न को ही सही माना जाये।

परीक्षक द्वारा प्रदत्त अंक	प्रश्न संख्या	परीक्षार्थी उत्तर

ਖੰਡ - ੳ

1. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਵਿਕਲਪਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ -

(i)	(ii)	(iii)	(iv)	(v)	(vi)
(ੳ) 1	(ੳ) 1	(ੲ) 1	(ਅ) 1	(ਸ) 1	(ਅ) 1

(vii)	(viii)	(ix)	(x)	(xi)	(xii)
(ੲ) 1	(ਅ) 1	(ੲ) 1	(ਸ) 1	(ੳ) 1	(ੲ) 1

(xiii)	(xiv)	(xv)	(xvi)	(xvii)	(xviii)
(ਅ) 1	(ੲ) 1	(ੲ) 1	(ੲ) 1	(ੳ) 1	(ਅ) 1

14

2. ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਭਰੋ -

(i) ਆਪਣਾ ਮੂਲੁ ਪਛਾਣੁ ॥ 1

(ii) ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਸਗਲ ਦਾਸ ਮਿਲਾਈ। 1

(iii) ਬੂਰੀ ਚਾਦਰ ਵਾਹਾਂ। 1

6

(iv) ਸਗਿਆਂ ਨੇ ਸਾਗ ਲੈ ਲੈਂਦਾ ਏ, 1

(v) ਸਰਪੰਚ ਭੜਕਾਉਂਦਾ , 1

परीक्षक द्वारा प्रदत्त अंक	प्रश्न संख्या	परीक्षार्थी उत्तर

(vi) ਬੱਚੇ ਲਾਲ ਹੁੰਦਿਆਂ ਗਿਆ।"

3. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰੋ:

(i) ਫਕੀਰ ਜੀ ਰੱਬ ਦਾ ਵਾਸ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਦੱਸਦੇ ਹਨ, ਨਾ ਕਿ ਜੰਗਲ - ਬੇਲਿਆਂ ਵਿੱਚ।

(iii) ਫਕੀਰ ਜੀ ਅਨੁਸਾਰ ਜੇਕਰ ਗਊਆਂ ਨੂੰ ਚਾਰ ਲਈ ਘਾਹ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਵੱਛਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ।

(iv) 'ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਦੁੱਖ ਤੋੜਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ" ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਕਵਿ - ~~ਪ੍ਰੋ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹਨ~~ "ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹਨ।"

(v) "ਖੁਰਾਸਾਨ ਖਸਮਾਨਾ ਕੀਆ" ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਰੱਬ ਨੂੰ ਉਲਾਂਭਾ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

(vi) ਬੀਕਾਨੇਰ ਰਿਆਸਤ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਮਹਾਰਾਜਾ ਗੰਗਾਸਿੰਘ ਨੇ 3 ਅਗਸਤ 1887 ਈ. ਵਿਚ ਕੀਤੀ।

(vii) ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿੱਚ ਭਾਟੀ ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕਿਲਾ - ਜੈਸਲਮੇਰ ਦਾ ਕਿਲਾ ਹੈ।

(viii) ਕਰਤਾਰਾ ਤਰਖਾਣ ਕਹੈ ਕਿ ਸੋਹਣੂਰੇ ਆਪਣੇ ਭਤੀਜੇ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਆ ਗਿਆ ਸੀ।

(ix) ਘਾਲਾ 'ਤੇ ਨਿਆਮਤ ਆਪਸ ਵਿਚ ਚਾਚੇ - ਤਾਏ ਦੇ ਪੁੱਤ ਸਨ।

BSER-179/2024

परीक्षक द्वारा प्रदत्त अंक	प्रश्न संख्या	परीक्षार्थी उत्तर
	(xii)	ਦੀਵਾਰ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਚੁਣੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਤੁਈਆ ਹਨ।
		ਖੰਡ - ੲ
	→	ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪੈਰੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿਓ: (4-8)
2	4.	ਸਿਰਲੇਖ :- "ਸੱਚਾ ਸੁੱਖ - ਦੁਖੀਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ।"
2	5.	ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸਾਰਥਕਤਾ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਜੀਵਨ ਦੁਖੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਨਿਛਾਵਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਹੈ।
2	6.	ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸਾਰਥਕਤਾ ਆਪਣੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਸੁਖਾਂ ਨੂੰ ਦੁਖੀਆਂ ਉੱਤੇ ਨਿਛਾਵਰ ਕਰ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
2	7.	ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਦੇ ਗੁਣ ਨਾਲ ਦੁਖੀਆਂ ਨੂੰ ਤ੍ਰਿਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।
2	8.	★ ਪਰਉਪਕਾਰ - ਖ਼ਿਆਲ। ★ ਨਸੀਬ - ਕਿਸਮਤ। ★ ਨਿਛਾਵਰ - ਸਭ ਕੁਝ ਦੇਣਾ। ★ ਸਾਰਥਕ - ਸਤ - ਰੂਪ।
	→	ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਕਰੋ :- (9-13)
2	9.	★ ਸੰਤੋਖ :- ਸਬਰ, ਥੋੜ੍ਹੇ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ ਰਹਿਣਾ। ★ ਧਰਤੀ :- ਧਰਾ, ਭੂਮੀ।

BSER-179/2024

परीक्षक द्वारा प्रदत्त अंक	प्रश्न संख्या	परीक्षार्थी उत्तर
2	10.	~~ਕ~~ ਕਲੀ - ★ (1) ਰਾਮ ਨੇ ਦੀਵਾਲੀ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਨੂੰ ਕਲੀ ਕਰਵਾਈ ਹੈ। (2) ਬਾਗ ਵਿੱਚ ਟਹਿਲਦੇ ਹੋਏ, ਉਧਰ ਗੁੱਛਾਂ ਤੋਂ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀਆਂ ਕਲੀਆਂ ਖਿਲਣ ਲਗ ਪਈਆਂ। ਲਾਲ - ★ (1) ਮੇਰਾ ਬਸਤਾ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦਾ ਹੈ। (2) ~~ਉ~~ ਮੋਹਨ ਦੇ ਮਾਪੇ, ਉਸਦੀ ਸ਼ਰਾਰਤ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਲਾਲ ਹੋ ਗਏ।
2	11.	ਚੋਰ - ਸਾਧ ★ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸ - ਵਿਸ਼ਵਾਸ ★ ਵਰ - ਵਧੂ ★ ਖਰੀਦਣਾ - ਵੇਚਣਾ ★
2	12.	ਦੁਆਬੀ ਉਪਭਾਸ਼ਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ, ਕਪੂਰਥਲਾ, ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਅਤੇ ਜਲੰਧਰ ਵਿੱਚ ਬੋਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
2	13.	ਕਵੀ ਪਰਦੇਸਾਂ 'ਚ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘਰ 'ਤੇ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਦੇ ਦੁੱਖ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਉਹ ਘਰ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿ ਕੇ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਕਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਦੂਰ ਅਣਜਾਣ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਧੱਕੇ ਖਾਂਦੇ ਹਨ।

BSER-179/2024

ਪਰੀਖਿਅਕ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦੱਤ ਅੰਕ	प्रश्न संख्या	परीक्षार्थी उत्तर

ਖੰਡ - ੲ

→ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰੋ - (14-17)

14. "ਰੁੱਖ" ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਕਵੀ "ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਬਟਾਲਵੀ" ਨੇ ਕਈ ਭਿੰਨਤਾਵਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਵੀ ਨੂੰ ਕੁਝ ਰੁੱਖਾਂ ਪੁੱਤਾਂ ਵਾਂਗ, ਕੁਝ ਰੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਭਰਾਵਾਂ ਵਾਂਗ, ਕੁਝ ਨੇੜ ~~ਹੈ~~ ਨੂੰਹਾਂ - ਧੀਆਂ ਵਰਗੇ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਕਵੀ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਰੁੱਖ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਦਾਦੀ ਵਾਂਗ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਾਵਾਂ ਨੂੰ ਚੂਰੀ ਪਾਉਂਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਰੁੱਖ ਉਸਨੂੰ ਉਸਦੇ ਬਾਬੇ ਵਾਂਗ ਲੱਗਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉੱਪਰ ਵਿਰਲੇ ਪੱਤੇ ਹਨ।
ਇੱਕ ~~[illegible]~~ ਰੁੱਖ ਕਵੀ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਮਹਿਬੂਬਾ ਵਾਂਗ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ਜੋ, ਮਿੱਠਾ ਅਤੇ ਦੁਖਦਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਰੁੱਖ ਕਵੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਯਾਰਾਂ - ਦੋਸਤਾਂ ਵਰਗੇ ਲੱਗਦੇ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਗਲ ਲਾਵੇ, ਚੁੰਮੇ ਅਤੇ ਮਰ ਜਾਵੇ।
ਕੁਝ ਰੁੱਖ ਕਵੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਵਰਗੇ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ਜੋ ਛਾਂਵਾਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਰੁੱਖ ਉਸਦਾ ਦਿਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੀ ਕੁੱਖ ਦੇ ਜਿਤਾਵੇ।

(3)

---

15. "ਪੇਮੀ ਦੇ ਨਿਆਣੇ" ਕਹਾਣੀ ~~ਕਵੀ~~ ਲੇਖਕ ਤੇ ਉਸਦੀ ਭੈਣ ਦੇ ਇਕ ਮਜੌਲੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦੇ ਡਰ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦੀ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਭੈਣ ਨੂੰ ਘਰ ਅਤੇ ਖੇਤ ਮੁਸਾਫ਼ਰ ਲੱਗਦੇ ਸਨ ਪਰੰਤੂ ~~ਮਰੱਬਾ~~ ਮਰੱਬਾ ਅਤੇ ਖੇਤ ਸਾਫ਼ ਦੀ ਖੇਡਣ ਨਗਰ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਰੱਬਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ, ਰੇਤ ਪਿਉ ਦੀ 'ਤੇ ਸ਼ਮੇ ਦੀ ਮੋਟੀ ਖੇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੁੰਦਾ। ਅਤੇ ਖੇਤ ਤੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ~~ਵ~~ ਇੱਕ ਮਜੌਲੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਆਉਂਦੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਲੇਖਕ ਤੇ ਉਸਦੀ ਭੈਣ ਨੂੰ ਡਰ ਲੱਗਦਾ ਸੀ। ਜਿਉਂਦੀ ਉਸਦੇ ਖਾਂਗਲੀਆਂ, ਚਲਾਵਾਂ ਅਤੇ ਗਸਿਆ ਦਾ ਲੱਗਿਆ ਸੀ।
ਇੱਕ ਇਕ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਜਾਂ ਜਦੋਂ ਦੋਵਾਂ ਭੈਣ - ਭਰਾ ਨੂੰ ਖੇਤ ਮੋਟੀ ਕੋਈ ਭੇਜਦਾ। ਦੋਵੇਂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘਬਰਾਏ ਸੋ ਅਤੇ ਵਾਰ - ਵਾਰ

(3)

परीक्षक द्वारा प्रदत्त अंक	प्रश्न संख्या	परीक्षार्थी उत्तर

ਪਿੱਛੇ ਪਿੱਛੇ ਵੱਲ ਮੁੜ ਕੇ ਦੇਖਦੇ ਸੇ, ਕਿ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਬੰਦਾ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥ ਨਾਲ ਸੌਖੀ ਸੜਕ ਪਾਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਪਰ ਕੋਈ ਆਉਂਦਾ ਨਾ ਦਿਸਿਆ। ਇਕ ਬੰਦਾ ਆਉਂਦਾ ਦਿਸਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਇੱਕ ਗਲੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੁੜ ਗਿਆ। ਦੋਵੇਂ ਭੈਣ-ਭਰਾ ਡਰ ਤੋਂ ਸੀ। ਫਿਰ ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਸੜਕ ਕੋਲ ਆਉਣ ਲੱਗੀ, ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਡਰ ਵੱਧਦਾ ਗਿਆ। ਡਰ ਤੋਂ ਸਹਿ ਵਧਾਉਣ ਲਈ, ਲੇਖਕ ਦੀ ਵੱਡੀ ਭੈਣ ਨੇ ਇੱਕ ਗਾਣੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਪਰੰਤੂ ਜਦੋਂ ਸੜਕ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਸੜਕ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਤੇ ਇੱਕ ਦਾਮਰਣ ਵਾਲਾ ਗਧਾ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਡਰ ਵੱਧ ਗਿਆ। ਲੇਖਕ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਅੱਥਰੂ ਆ ਗਏ। ਪਰ ਉਸਦੀ ਭੈਣ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪਾ "ਵਾਹਿਗੁਰੂ" ਦਾ ਨਾਂ ਲੈ ਕੇ ਸੜਕ ਟੱਪ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਤਾਂ ਲੇਖਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੋਂ ਤਾਂ ਭੂਤ ਡਰਦੇ ਨੇ, ਇਨਸਾਨ ਨਹੀਂ। ਲੇਖਕ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅੱਥਰੂ ਵਗਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਫਿਰ ਉਸਦੀ ਭੈਣ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਫੜਨ ਲੱਗੇਗਾ ਤਾਂ ਆਪਾ ਉਸਨੂੰ ਕਹਾਂਗੇ ਕਿ ਅਸੀਂ "ਪੇਮੀ ਦੇ ਨਿਆਣੇ" ਹਾਂ, ਸਾਨੂੰ ਨਾ ਫੜੋ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੇਮੀ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈ ਕੇ ਦੋਵੇਂ ਸੌਖੀ ਸੜਕ ਪਾਰ ਕਰ ਗਏ।

16. ਸ਼ਿਗਾਰੀਆ ਇੱਕ ਕਸਬੇ ਦੇ ਬੂਟ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕਾਰੀਗਰ ਸੀ। ਉਹ ਆਪ ਇੱਕ ਅਧੇੜ ਉਮਰ ਦਾ, ਸਧਾਰਨ ਕੱਦ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਸਿਰਫ ਸਾਈ ਦੇ ਬੂਟ ਹੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਸ਼ਿਗਾਰੀਆ ਦੇ ਬੂਟ ਇੰਨੇ ਸੋਹਣੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਚੱਲਦੇ ਸੀ, ਵਧੀਆਂ ਨਾਪ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ ਅਤੇ ਚੰਗੇ ਚਮੜੇ ਨਾਲ ਬਣੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ।

BSER-179/2024

परीक्षक द्वारा प्रदत्त अंक	प्रश्न संख्या	परीक्षार्थी उत्तर

ਰੰਗਜੀਤ ਭਾਵੇਂ ਖੁਦ ਘਬਾਉਂਦੇ ਵਿੱਚ ਸਮਾਂ ਗੁਜਾਰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਪਰ ਖੁਦ ਮੋਟੇ ਅਤੇ ਸਮਰੱਥ ਘਬਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਉਸਦੀ ਸਾਰੀ ਤਾਕਤ ਦਾ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤੀ ਦਾ ਸਮਾਜ ਸੀ। ਰੰਗਜੀਤ ~~ਵਿਚਾਰੇ~~ ~~ਵਿਚਾਰੇ~~ ਵਿਚਾਰੇ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤੀ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ ਸੀ। ਪਰਤੂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸਹੀ ਚੀਜ਼ ਪਸੰਦ ਸੀ। ਫੇਰ ਛੋਟੀ - ਛੋਟੀ ਦਸ਼ਾਂ ਤੋਂ, ਮੋਟੇ ਅਤੇ ਸਹਿੰਗੇ ਖੁਦ ਪਗੀਰੇ ਲੈਂਦੇ ਜਨ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕਿ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦੇ ਜਨ। ਪਰਤੂ ਰੰਗਜੀਤ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤੀ ਦਾ ਸਾਥ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ।

(3) ਉਹ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਸੀ, ਖੁਦ ਘਬਾਉਂਦੇ ਵਿਚ ਸਮਾਂ ਗੁਜਾਰਦਾ ਲੰਘਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਸਦੇ ਹਾਰਦ ਟੁੱਟਦੇ ਗਏ। ਅਤੇ ਉਹ ਆਖਿਰ ਪੰਜ ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਗਿਆ।

17. ਮਹਾਰਾਜਾ ਗੰਗਾਸਿੰਘ ਪਰਜਾ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਸੋਚਦੇ ਸੀ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ ਪਰਜਾ ਨੂੰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਅਤੇ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਪਰਜਾ ਦਾ ਦਿਲ ਜਿੱਤ ਲਿਆ ਸੀ।
ਜਦੋਂ ਕਦੇ ਵੀ ਪਰਜਾ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਮੁਸੀਬਤ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਗੰਗਾਸਿੰਘ ਦੂਰੋਂ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ ਹਰ ਸਮੇਂ ਖੜ੍ਹ ਦਿੰਦੇ ਸੀ।
(3) ਮਹਾਰਾਜਾ ਗੰਗਾਸਿੰਘ ਨੇ ਪਰਜਾ ਦੀ ਆਵਾਜਾਈ ਲਈ ਰੇਲਵੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਵਾਇਆ। ਇਸ ਨਾਲ ਆਵਾਜਾਈ ਸੌਖੀ ਹੋ ਗਈ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਗੰਗਾਸਿੰਘ ਨੇ ਆਮਦਨ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਗੰਗਨਹਿਰ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਵਾਇਆ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਆਪ ਦੀ ਰਿਆਸਤ ਵਿੱਚ ਰਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮਿਲਿਆ।
ਮਹਾਰਾਜਾ ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਰਜਾ ਦੀ ਸਹੂਲਿਅਤ ਲਈ 10 ਨਵੰਬਰ 1913 ਵਿੱਚ ਪਰਜਾ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਸਭਾ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਵੀ ਕਰਵਾਇਆ।

BSER-179/2024

परीक्षक द्वारा प्रदत्त अंक	प्रश्न संख्या	परीक्षार्थी उत्तर

ਖੰਡ - ਸ

→ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਕਰੋ :- (18-20)

18. ਸੁੱਖ - ਜੀਏਂ - - - - - - - - - - ਫਕੀਰਾਂ ਦੇ।

(ੳ) ਇਹ ਕਾਵਿ ਸਤਰਾਂ ਸਾਡੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਪਾਠਪੁਸਤਕ "ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਰਸਾ" ਵਿੱਚੋਂ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ~~ਹਨ~~ ਇਸ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਨਾਂ - "ਸੁਖੀ ~~[illegible]~~ ਪਿੰਜਰੇ ਦੀ ਤੂਤੀ" ਹੈ, ਜਿਸਦੇ ਕਵੀ "ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ" ਹਨ।

(ਅ) <u>ਵਿਆਖਿਆ</u> :-

ਕਵਿ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੇਰ ਆਸੀ ~~ਸੁੱਖੀ ਜੀਏਂ~~ ਸੁੱਖ ਦੀ ਨੀਂਦ ਸੌਂਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਹਿ ਅਮੀਰਾਂ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ। ਕਵੀ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੀ ਬਾਬ ਦੇ ~~[illegible]~~ ਤਰਸਦਾ ਸਾਰ ਲਾਏ, ਫਕੀਰਾਂ ਗੁਜ਼ਰੇ ਰੋਟੀ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਖਾਣਾ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਸ਼ੇਰ ਅਮੀਰਾਂ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਰੋਟੀ ਸਫਲਤੀ ਤੇ ਖਾਵੇਂ, ਤਾਂ ਸਰੀਰ ਦਾ ਲਹੂ ਸੁੱਕ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤਨ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਸਫਲੀ ਰੋਟ ਤੇ ਅਮੀਰਾਂ ਅੱਗੇ ਸੀਸ ਰੋਲ ਰੱਖ ਸੋਚੂ ਕਿ ਆਤੇ ਚੋਣ ਜੀਵੀਂ ਰਹ ਦੇ, ਇਹ ਤਸਵੀਰ ਵਾਂਗ ਸਚੂ ਦੇ ਸਾਡੀ ਸੰਗਤੀ ਚੰਗੀ ਹੈ। ਕਵੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੇਰ ਗਲੇ ਨੂੰ ਗੁੱਸਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਾ ਇਹ ਗਲੇ ਹੀ ਫਕੀਰਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਵਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

(ੲ) "ਸ਼ੇਰ ਸ਼ੇਰ ਗਲ ਨੂੰ ਆਇਆ, ਸਿਰ ਵੱਟ ਜਾਣ ਫਕੀਰਾਂ ਦੇ।"

परीक्षक द्वारा प्रदत्त अंक	प्रश्न संख्या	परीक्षार्थी उत्तर

ਇਸ ਤੁੱਕ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਾਡੇ ਨੌਕਰ ਆਉਂਦੇ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਲੋਂ ਹੀ ਦਵਾਈਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਪਰਦੇ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਭਾਵ ਘਰੋਂ ਜਦੋਂ ਆਸੀਆਂ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਆਸੀਆਂ ਨੂੰ ਗੁੱਸਾ ਆਉਂਦਾ ਤੇ, ਜਦੀਬਾ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਲੋਂ ਨਿਰਾਦਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

4

(ਸ)
- ★ ਧੀਰੀਆਨ - ਗੁਲਾਮ
- ★ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸੀ - ਗਲਤੀ
- ★ ਨਿਤਾਣੀ - ਨੀਵੀਂ ਕਰਨੀ
- ★ ਰੋਸ - ਗੁੱਸਾ

19\. ਸੇਵਾ ਵਿਖੇ,

ਸ੍ਰੀ ਮਤੀ ਪ੍ਰਧਾਨਾਧਿਆਪਕਾ ਜੀ,
ਸਰਕਾਰੀ ਉ. ਮ. ਸਕੂਲ,
ਸ੍ਰੀ ਗੰਗਾਨਗਰ (ਰਾਜ.)।

ਵਿਸ਼ਾ - ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਦੋ ਦਿਨ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਲਈ ਬਿਨੈ ਪੱਤਰ।

ਸ੍ਰੀ ਮਤੀ,

ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਸਕੂਲ ਦੀ ਦਸਵੀਂ ਦੀ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਮੇਰੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੰਮ ਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਦੋ ਦਿਨ ਸਕੂਲ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਾਂਗੀ। ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਦੋ ਦਿਨ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕਿਰਪਾਲਤਾ ਕਰੋ।

4

ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਆਗਿਆਕਾਰੀ
ਸ਼ੀਲਾ
ਜਮਾਤ - X A

BSER-179/2024

ਪਰੀਕ्षक द्वारा प्रदत्त अंक	प्रश्न संख्या	परीक्षार्थी उत्तर

੪੦. **ਲੇਖ - ਦੀਵਾਲੀ**

ਸੰਕੇਤ ਬਿੰਦੂ :-
- ਭੂਮਿਕਾ
- ★ ਦੀਵਾਲੀ ਦਾ ਮਹੱਤਵ
- ★ ਰਸਮ
- ★ ਤਰੀਕਾ
- ★ ਸਿੱਟਾ
- ★

(1) **ਭੂਮਿਕਾ** :- ~~ਦੀ~~ ਸਾਡਾ ਭਾਰਤ ਦੇਸ਼ ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਅਤੇ ਮੇਲਿਆਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ~~ਮੰਨੀ~~ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਤਿਉਹਾਰ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੀਵਾਲੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਤਿਉਹਾਰ ਹੈ। ਜੋ ਕਿ ਬੜੀ ਧੂਮ-ਧਾਮ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(2) **ਦੀਵਾਲੀ ਦਾ ਮਹੱਤਵ** :- ਦੀਵਾਲੀ ਨੂੰ ਰੋਸ਼ਨੀ ਅਤੇ ਚਾਨਣ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਿਉਹਾਰ ਸਾਰਾ ਭਾਰਤ ਮਿਲ ਜੁਲ ਕੇ ਮਨਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਿਨ ਹਰ ਘਰ ਵਿਚ ਦੀਵੇ ਬਾਲਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਵੈਰ, ਰੋਸੇ ਭੁੱਲ ਕੇ ਦੀਵਾਲੀ ਰਲ ਕੇ ਮਨਾਉਂਦੇ ਹਨ।

(3) **ਰਸਮ** :- ਦੀਵਾਲੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਤਿਉਹਾਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਦੋ ਰਸਮਾਂ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ ਨਗਰ ਨੂੰ ਜਦ ਕਿ ਆਪਣੇ ਚੌਦਾਂ ਵਰ੍ਹੇ ਦਾ ਬਨਵਾਸ ਪੂਰਾ ਕਰ, ਅਯੋਧਿਆ ਵਾਪਸ ਪਰਤੇ ਸਨ। ਉਦੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਦੀਵੇ

परीक्षक द्वारा प्रदत्त अंक	प्रश्न संख्या	परीक्षार्थी उत्तर

ਬਾਹਰ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸੁਆਗਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੀਵਾਲੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਸਿੱਖਾ ਦੇ ਛੇਵੇਂ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ 56 ਰਾਜਿਆਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾ ਕਰਾ ਕੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਆਏ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਦੋਨਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰ ਕੇ ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸਾਰੇ ਮਿਲ ਕੇ ਦੀਵਾਲੀ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ ਮਨਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਮਿਲ ਕੇ ਦੀਵੇਂ ਬਾਲਦੇ, ਪਟਾਕੇ ਚਲਾ ਕੇ ਦੀਵਾਲੀ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀਆ ਨਾਲ ਭਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

(4) **ਤਰੀਕਾ** :- ਦੀਵਾਲੀ ਦੀਆ ਤਿਆਰੀਆ ਕਈ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆ ਹਨ। ਘਰ ਦੀ ਸਫਾਈ, ਸਜਾਵਟ ਅਤੇ ਮਠਿਆਈਆ ਸਭ ਕੁਝ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਪਟਾਕਿਆਂ ਅਤੇ ਛੋਟੀ ਦੀਵਾਲੀ ਤੋਂ ਬਾਜ਼ਾਰ ਰੌਣਕ ਭਰ ਕੇ ਅਸਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦੀਵਾਲੀ ਮਨਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਿਨ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਘਰ ਨੂੰ ਸਜਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਦੀਵੇ ਬਾਲਦੇ ਹਨ, ਲਾਈਟਾਂ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਰੰਗੋਲੀਆ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਵਧਾਈਆ ਅਤੇ ਮਠਿਆਈਆ ਵੰਡਦੇ ਹਨ। ਦੀਵਿਆਂ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਦੀਵਾਲੀ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਮਾਤਾ ਲਕਸ਼ਮੀ ਅਤੇ ਗਣੇਸ਼ ਜੀ ਦੀ ਆਰਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਨਾਰ, ਚੱਕਰੀ ਅਤੇ ਫੁਲਝੜੀਆ ਚਲਾ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਦੀਵਾਲੀ ਨੂੰ ਰੋਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

4

(5) **ਸਿੱਟਾ** :- ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਦੀਵਾਲੀ ਇੱਕ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸਾਂਝ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲ-ਜੁਲ ਕੇ ਆਪਣੇ ਗਿਲੇ-ਸ਼ਿਕਵੇ ਭੁਲਾ ਕੇ ਸਾਰੀ ਰੁੱਤ ਤੇ ਮਨਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਬੁਰੇ ਕੰਮ ~~ਕੰਮ~~ ਆਦਤਾਂ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਦੀਵਿਆਂ ਦਾ ਚਾਨਣ ਫੈਲਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

परीक्षक द्वारा प्रदत्त अंक	प्रश्न संख्या	परीक्षार्थी उत्तर

ਖੰਡ - ੳ

3. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰੋ –

(ii) ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਗੁਰਮੁੱਖ ਨੂੰ ਰੱਬ ਦੇ ਨਾਂ ਤੋਂ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

(x) ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਨਾਸਕੀ ਵਿਅੰਜਨ ਹਨ – "ਞ, ਙ, ਨ, ਣ, ਮ" ਹਨ।

(12)

(xi) ਦੁੱਤ ਅੱਖਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਖਰਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਦੂਜੇ ਵਿਅੰਜਨਾਂ ਦੇ ਪੈਰ 'ਚ ਲਗ ਕੇ ਅੱਧੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਜਿਵੇਂ → ਤ੍ਰਿਪਤ, ਪ੍ਰਕਾਰ ਆਦਿ

* समाप्त *

BSER-179/2024

परीक्षक द्वारा प्रदत्त अंक	प्रश्न संख्या	परीक्षार्थी उत्तर

BSER-179/2024

परीक्षक द्वारा प्रदत्त अंक	प्रश्न संख्या	परीक्षार्थी उत्तर

BSER-179/2024

परीक्षक द्वारा प्रदत्त अंक	प्रश्न संख्या	परीक्षार्थी उत्तर

BSER-179/2024

परीक्षक द्वारा प्रदत्त अंक	प्रश्न संख्या	परीक्षार्थी उत्तर

BSER-179/2024

परीक्षक द्वारा प्रदत्त अंक	प्रश्न संख्या	परीक्षार्थी उत्तर

BSER-179/2024

परीक्षक द्वारा प्रदत्त अंक	प्रश्न संख्या	परीक्षार्थी उत्तर

BSER-179/2024

परीक्षक द्वारा प्रदत्त अंक	प्रश्न संख्या	परीक्षार्थी उत्तर

BSER-179/2024

परीक्षक द्वारा प्रदत्त अंक	प्रश्न संख्या	परीक्षार्थी उत्तर

BSER-179/2024

परीक्षक द्वारा प्रदत्त अंक	प्रश्न संख्या	परीक्षार्थी उत्तर

BSER-179/2024

परीक्षक द्वारा प्रदत्त अंक	प्रश्न संख्या	परीक्षार्थी उत्तर

BSER-179/2024